

TRUNG LUẬN

QUYỂN 4

Phẩm 22: QUÁN VỀ NHƯ LAI

(Gồm 16 kệ)

Hỏi: Các bậc tôn quý trong thế gian chỉ có Đức Như Lai Chánh Biến Tri có hiệu là Pháp vương, bậc Nhất thiết trí là thật có?

Đáp: Nay hãy suy nghĩ kỹ nếu thật có thì nên chấp giữ, nếu không thật có thì chấp giữ gì. Vì sao? Vì Như Lai là:

Kệ 1:

Chẳng phải, chẳng lìa năm ấm

Đây, kia không trong nhau

Như Lai không có năm ấm

Chỗ nào có Như Lai.

Nếu Như Lai thật có, thì chính năm ấm là Như Lai, hay lìa năm ấm là Như Lai, hay trong Như Lai có năm ấm, trong năm ấm có Như Lai, hay Như Lai có năm ấm? Hết thủy đều không đúng.

Năm ấm chẳng phải là Như Lai. Vì sao? Vì năm ấm là tướng sinh diệt, nếu Như Lai là năm ấm thì Như Lai tức là tướng sinh diệt. Nếu là tướng sinh diệt thì Như Lai tức có vô thường đoạn diệt v.v... Lại người chấp thọ là Như Lai, pháp chấp thọ là năm ấm, nếu người chấp thọ và pháp chấp thọ là một là không đúng. Thế nên Như Lai chẳng phải là năm ấm.

Lìa năm ấm cũng không có Như Lai, vì nếu lìa năm ấm mà có Như Lai, thì Như Lai không có tướng sinh diệt. Nếu như vậy thì Như Lai có cái lỗi là thường còn. Lại không thể dùng các căn mắt, tai v.v... để thấy biết, nhưng việc ấy không đúng. Thế nên biết lìa năm ấm cũng không có Như Lai.

Lại trong Như Lai cũng không có năm ấm. Vì sao? Vì nếu trong

Như Lai có năm ấm thì như trong đồ đựng có hoa trái, trong nước có cá, thế thì Như Lai và năm ấm khác nhau. Nếu khác nhau thì mắc phải lỗi Như Lai thường như trên. Thế nên biết trong Như Lai không có năm ấm.

Lại trong năm ấm cũng không có Như Lai, vì nếu trong năm ấm có Như Lai thì như trên giường có người, trong đồ đựng có sữa. Có khác như vậy, nên cũng mắc phải lỗi như trên. Thế nên biết trong năm ấm không có Như Lai.

Lại Như Lai cũng không có năm ấm. Vì sao? Vì nếu Như Lai có năm ấm thì như có con, như thế Như Lai và năm ấm khác nhau, nếu như vậy thì mắc phải lỗi như trên. Thế nên biết Như Lai không có năm ấm.

Như vậy theo năm cách ấy tìm Như Lai không thể có được, vậy thế nào là Như Lai.

Đáp:

Kệ 2:

*Ấm hợp có Như Lai
Thì không có tự tánh
Nếu không có tự tánh
Thì sao nhân tha tánh.*

Nếu Như Lai do năm ấm hòa hợp mà có, tức là Như Lai không có tự tánh. Vì sao? Vì nhân năm ấm hòa hợp mà có.

Hỏi: Như Lai không do tự tánh mà có, thì chỉ do nơi tha tánh mà có?

Đáp: Nếu không có tự tánh, thì làm sao nhân tha tánh mà có. Vì tha tánh cũng không có tự tánh. Lại vì không nhân nơi đối đãi nhau, nên tha tánh cũng không có. Vì không có nên không gọi là tha.

Lại nữa,

Kệ 3:

*Nếu pháp do tha sinh
Thì chẳng phải tự ngã
Nếu pháp chẳng phải ngã
Sao gọi là Như Lai.*

Nếu pháp do các duyên sinh, tức không có tự ngã, như do năm ngón mà có nắm tay, nắm tay ấy không có tự thể. Như vậy do năm ấm hòa hợp gọi là ngã, ngã ấy không có tự thể. Ngã có nhiều tên gọi, hoặc gọi chúng sinh, trời, người, Như Lai v.v... Nếu Như Lai do năm ấm hòa hợp mà có, tức Như Lai không có tự tánh, không có tự tánh nên không

có ngã, nếu không có ngã làm sao nói có Như Lai. Thế nên trong kệ nói: “Nếu pháp do cái khác sinh ra, tức chẳng có ngã, nếu pháp chẳng có ngã, làm sao nói Như Lai”.

Lại nữa,

Kệ 4:

*Nếu không có tự tánh
Làm sao có tha tánh
Lìa tự tánh, tha tánh
Cái gì là Như Lai.*

Nếu không có tự tánh, thì tha tánh cũng chẳng thể có. Vì nhân tự tánh nên gọi là tha tánh, cái này không có nên cái kia không có. Thế nên tự tánh tha tánh đều không có. Nếu lìa tự tánh tha tánh, thì cái gì là Như Lai.

Lại nữa,

Kệ 5:

*Nếu không nhân năm ấm
Trước đã có Như Lai
Vì nay thọ năm ấm
Nên gọi là Như Lai.*

Kệ 6:

*Nay thật không thọ ấm
Không có pháp Như Lai
Vì không thọ, không có
Thì nay sao lại thọ.*

Kệ 7:

*Nếu như chưa có thọ
Sở thọ không gọi thọ
Không có pháp không thọ
Mà gọi là Như Lai.*

Kệ 8:

*Nếu ở trong một, khác
Không tìm thấy Như Lai
Năm cách tìm cũng không
Làm sao trong thọ có.*

Kệ 9:

*Sở thọ là năm ấm
Không từ tự tánh có
Nếu không từ tự tánh*

Làm sao có tha tánh.

Nếu nói khi chưa chấp thọ năm ấm trước đã có Như Lai, thì Như Lai ấy nay chấp thọ năm ấm rồi, thành Như Lai, nhưng kỳ thật khi chưa chấp thọ năm ấm, trước đây không có Như Lai, thì làm sao bây giờ chấp thọ năm ấm lại có Như Lai. Lại không có người chấp thọ năm ấm thì năm ấm không gọi là pháp chấp thọ, không thể có thứ pháp không chấp thọ mà gọi là Như Lai. Lại tìm Như Lai trong tự tánh, tha tánh và theo năm cách tìm Như Lai trong năm ấm đều không thể có được. Nếu như vậy thì làm sao nói trong năm ấm có Như Lai được, lại năm ấm bị chấp thọ không từ tự tánh mà có. Nếu bảo từ tha tánh mà có, nhưng nếu không từ tự tánh mà có, thì làm sao từ tha tánh mà có được. Vì sao? Vì không có tự tánh nên tha tánh cũng không.

Lại nữa,

Kệ 10:

*Do các nghĩa như vậy
Thọ không, người thọ không
Tại sao lại lấy “không”
Mà nói “không” là Như Lai.*

Theo nghĩa đó suy nghĩ, pháp năm ấm bị chấp thọ và Như Lai là người chấp thọ đều không. Nếu người chấp thọ không, thì làm sao lấy năm ấm chấp thọ không ấy, mà gọi “không” là Như Lai.

Hỏi: Luận chủ bảo “Pháp chấp thọ tánh không, người chấp thọ tánh không”, vậy nhất định có cái không ấy chăng?

Đáp: Không đúng. Vì sao?

Kệ 11:

*Không thì không thể nói
Chẳng không không thể nói
Không, chẳng không cũng vậy
Chỉ theo giả danh nói.*

Các pháp không thì không thể nói, các pháp chẳng không cũng không thể nói, các pháp không và chẳng không cũng không thể nói, các pháp chẳng phải không chẳng phải bất không cũng không thể nói. Vì sao? Vì chỉ để phá sự trái ngược nhau nên giả danh mà nói. Suy nghĩ chánh quán như vậy thì biết đối với thật tướng của các pháp, không thể dùng các vấn nạn để nạn vấn.

Vì sao?

Kệ 12:

Vì trong tướng tịch diệt

*Không có bốn tướng thường...
Và trong tướng tịch diệt
Không có bốn tướng biên...*

Thật tướng của các pháp là vi diệu tịch diệt như thế chỉ do đối với đời quá khứ, khởi lên bốn thứ tà kiến, cho thế gian thường, thế gian vô thường, thế gian nửa thường nửa vô thường, thế gian chẳng phải thường chẳng phải vô thường, chứ trong thật tướng tịch diệt không có việc ấy. Vì sao? Vì thật tướng của các pháp là rốt ráo thanh tịnh không thể chấp giữ. Đối với pháp không còn không chấp giữ huống gì có bốn tà kiến, bốn thứ tà kiến đều nhân nơi chấp thọ mà sinh, thật tướng của các pháp không có chỗ chấp thọ. Bốn thứ tà kiến đều cho quan điểm mình là quý, quan điểm người khác là hèn, còn thật tướng của các pháp không có kia đây. Thế nên trong tướng tịch diệt, không có bốn tà kiến.

Như đối với đời quá khứ khởi bốn tà kiến, đối với đời vị lai khởi bốn tà kiến cũng như vậy, nào là thế gian hữu biên, thế gian vô biên, thế gian vừa hữu biên vừa vô biên, thế gian chẳng phải hữu biên chẳng phải vô biên.

Hỏi: Nếu phá Như Lai như vậy, thì không có Như Lai chăng?

Đáp:

Kệ 13:

*Người tà kiến sâu dày
Nói không có Như Lai
Như Lai tướng tịch diệt
Nếu chấp có cũng sai.*

Tà kiến có hai thứ: Một: là phá cái vui thế gian. Hai: là phá đạo Niết-bàn. Phá cái vui thế gian là tà kiến thô, nói không có tội phước, không có quả báo tội phước, không có Hiền Thánh, Như Lai, khởi lên tà kiến ấy bỏ thiện làm ác, đó là phá cái vui thế gian. Phá đạo Niết-bàn là, tham đắm ngã, phân biệt có không, khởi tâm thiện diệt ác, làm thiện nên được cái vui thế gian, phân biệt có không nên không được Niết-bàn. Thế nên nếu nói không có Như Lai, đó là tà kiến sâu dày, làm mất cái vui thế gian, huống gì Niết-bàn. Nếu nói có Như Lai cũng là tà kiến. Vì sao? Vì Như Lai tướng tịch diệt, mà lại phân biệt ra đủ thứ tướng... Thế nên ở trong tướng tịch diệt, mà phân biệt có Như Lai, cũng là tà kiến.

Kệ 14:

*Trong tánh không như thế
Tư duy cũng không thể*

*Như Lai diệt độ rồi Phân biệt nói có,
không.*

Thật tướng của các pháp là tánh không, nên không nên đối với Như Lai sau khi diệt độ mà suy nghĩ phân biệt hoặc có, hoặc không, hoặc cũng có cũng không (chẳng phải có chẳng phải không). Như Lai từ trước lại đây rốt ráo không, hướng gì sau khi diệt độ.

Kệ 15:

*Như Lai vượt hý luận Nhưng người đời hý
luận Hý luận phá mất tuệ
Vì vậy không thấy Phật.*

Hý luận là nhớ tướng chấp giữ tướng, phân biệt kia đây, nói Phật diệt độ, không diệt độ v.v... Người ấy vì bị hý luận che khuất mất tuệ, nên không thấy pháp thân Như Lai. Trong phẩm Như Lai này, ở đầu phẩm, giữa phẩm, cuối phẩm, tư duy tìm tánh định Như Lai, không thể có được.

Thế nên kệ nói:

Kệ 16:

*Tánh của Đức Như Lai Tức là tánh thế
gian Như Lai không có tánh Thế gian
cũng không có.*

Trong phẩm này, suy lường tìm kiếm thấy tánh Như Lai tức là tánh hết thảy thế gian.

Hỏi: Thế nào là tánh định Như Lai?

Đáp: Như Lai không có tự tánh, như thế gian không có tự tánh.
